

راهبردهای اعتماد سازی در مقابله با عملیات امنیتی مسلحانه

محمد حسین قنبری جهرمی^۱، حمید کریمی^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۲/۰۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۳/۰۵

چکیده

اکثر صاحب‌نظران حوزه دفاع و امنیت بر این باورند که عملیات امنیتی مسلحانه، مقوله‌ای است که کماکان نظام-های سیاسی دنیا را تهدید می‌کند و جمهوری اسلامی ایران نیز از این قاعده مستثنی نیست. صاحب‌نظران حوزه دفاع معتقدند این نوع از عملیات براندازانه، معمولاً منشأ بیرونی دارد و در خارج از کشور تدارک و برنامه‌ریزی می-شود. این تحقیق با هدف دستیابی به راهبردهای اعتمادسازی برای مقابله با عملیات امنیتی مسلحانه با بهره‌گیری از تجارب فرماندهان صورت‌گرفته است. سؤال تحقیق عبارتست از اینکه: راهبردهای اعتمادسازی برای مقابله با عملیات امنیتی مسلحانه با بهره‌گیری از تجارب فرماندهان کدام‌اند؟ گردآوری داده‌ها از طریق مطالعات کتابخانه‌ای و اسناد بالادستی با استفاده از ابزار فیش‌برداری از طریق تحلیل محتوای کیفی و مصاحبه با ۴۸ نفر از خبرگان تا مرحله اشباع داده‌ها انجام شده و به روش تحلیل محتوای کیفی تجزیه و تحلیل و نتیجه‌گیری انجام شده است. در نهایت پنج راهبرد برای مقابله با عملیات امنیتی مسلحانه احصاء گردید

کلیدواژه‌ها: عملیات امنیتی مسلحانه، امنیت ملی، راهبردهای مقابله با عملیات امنیتی مسلحانه

۱ - دانشیار و عضو هیئت علمی دانشگاه جامع امام حسین (علیه السلام) نویسنده مسئول Jahromi.h@gmail.com

۲ - استادیار و عضو هیئت علمی دافوس

مقدمه

امروزه در صحنه سیاست‌های جهان و در عرصه گسترده و پیچیده روابط بین‌الملل، برقراری و حفظ و استمرار امنیت در ابعاد و وجوه مختلف سیاسی، اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی و نظامی، تحت عنوان امنیت ملی مطرح و در تمامی کشورها و در سطح تمام واحدهای سیاسی و بازیگران بین‌المللی، از جمله مهم‌ترین دغدغه‌هایی است که تنها به عهده نیروهای مسلح نبوده و کاربرد زور در قالب ابزار و اقدامات نظامی نیز نه تنها امنیت واقعی و کامل را به طور مستمر و پایدار ایجاد نخواهد کرد، بلکه همان‌طور که در کشورهای عراق و افغانستان که سال‌ها تحت اشغال قدرت نظامی ائتلافی غرب بودند شاهد بودیم کاربرد یک‌جانبه قدرت نظامی و نیروهای مسلح علاوه بر این که متضمن ایجاد امنیت نیست بلکه مسبب ویرانی‌های بیشتر، تحمیل هزینه‌های کلان و عقب‌ماندگی بیشتر در ابعاد مختلف توسعه ملی شده است. اغلب صاحب‌نظران حوزه امنیت، ابعاد مختلفی از جمله سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و نظامی را برای امنیت ملی قائل شده و تعداد اندکی هم در این زمینه از حوزه ملی فراتر رفته و به مباحث امنیت جمعی و مشترک و امنیت بین‌الملل پرداخته‌اند. راهبردملی، در جمهوری اسلامی ایران از سه سطح برخوردار است. سطح یکم، مربوط به مجمع تشخیص مصلحت نظام (اصل ۱۱۰ قانون اساسی)، سطح دوم، مربوط به شورای عالی امنیت ملی (اصل ۱۷۶ قانون اساسی) و سطح سوم، مربوط به راهبردهای بخشی شامل راهبردهای اقتصادی، سیاسی- حکومتی، فرهنگی، اجتماعی، سرزمینی، نظامی، علمی و فناوری، فرامرزی و فضایی (حافظنیا و همکاران، ۱۳۸۵: ۵۱).

در حوزه راهبردهای بخشی، راهبردهای نظامی (نظامی، انتظامی و امنیتی مسلحانه) توسط نیروهای مسلح و سایر راهبردهای بخشی توسط دولت تدوین، پیاده‌سازی و اجرا و واپایش می‌شوند که این تحقیق به دنبال تدوین راهبردهای اعتمادسازی برای مقابله با عملیات امنیتی مسلحانه با بهره‌گیری از تجارب فرماندهان می‌باشد.

مبانی نظری

تعریف نظری راهبردهای مقابله با عملیات امنیتی مسلحانه: عبارت است از انجام عملیات امنیتی مسلحانه برای منحرف کردن، ایجاد اختلال یا نابودی توانمندی‌های دشمن، پیش از آنکه

بتواند به شکلی مؤثر آنها را علیه نیروهای خودی به کار گیرد و یا اهداف خود را محقق نماید.
(منبع: محقق)

تعریف عملیاتی راهبردهای مقابله با عملیات امنیتی مسلحانه: راهبردهای مقابله با عملیات امنیتی مسلحانه، یک طرح ممانعتی ملی سطح وظیفه‌ای، درچارچوبی مشخص و در ذیل راهبردهای دفاعی - امنیتی ج.ا.ایران در بخش ابزار نظامی قدرت ملی است (نیروهای مسلح) که برای منحرف کردن، ایجاد اختلال یا نابودی توانمندهای دشمن، پیش از آنکه بتواند به شکلی مؤثر آنها را علیه نیروهای خودی به کار گیرد و یا اهداف خود را محقق نماید.

امنیت ملی: به معنی مصون بودن مؤلفه‌های تشکیل‌دهنده یک کشور در برابر آسیب‌های داخلی و تهدیدهای خارجی است. افزون بر این تعبیرسلبی، عده‌ای از محققان نگاهی ایجابی به مفهوم امنیت ملی دارند و آن را به توانمندی یک بازیگر سیاسی در تعقیب آسان و کم‌هزینه اهداف ملی و صیانت از مؤلفه‌های کشور می‌شمارند. (افتخاری، ۱۳۸۱)

"توسعه پایدار": فرآیند پایدار تغییرات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و محیطی برای افزایش و ترقی رفاه و خوشبختی طولانی‌مدت کل اجتماع است. به عبارتی دیگر، یک فرآیند چندبعدی است که به گونه‌ای پایدار، درصدد وحدت اهداف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و محیطی است. "توسعه پایدار" می‌تواند به مثابه فرآیند تغییرات چندبعدی مؤثر بر جامعه تعریف شود؛ رشد اقتصادی، بهبود شرایط محیطی و حفظ ارزش‌های محیطی به گونه‌ای مساوی از مشخصه‌های مهم آن است. (احمدرش، ۱۳۹۷: ۱۸۶)

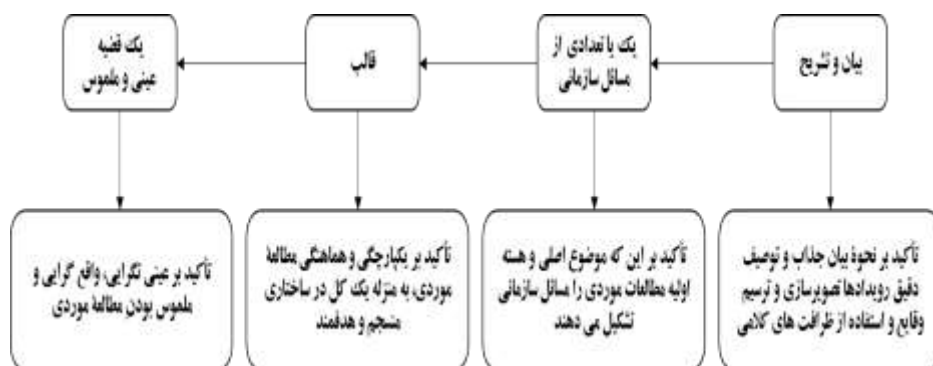
توسعه پایدار باهدف برطرف کردن احتیاجات انسانی و بهبود کیفیت زندگی، به‌عنوان قالب مناسب برای نگرش به نحوه بهره‌برداری از منابع و ایجاد رابطه متعادل و متوازن بین انسان و طبیعت محسوب می‌شود. (مختری هشی و همکاران، ۱۳۹۳: ۲۴۱)

اعتمادسازی: از مهم‌ترین فرآیندهایی است که در ارتباطات انسانی و سازمانی نقش حیاتی ایفا می‌کند. اعتماد، برکیفیت روابط تأثیر گذاشته و باعث افزایش تعاملات مثبت می‌شود.

بدون اعتماد، حتی ساده‌ترین مذاکرات به چالش‌های پیچیده تبدیل می‌شوند. اعتمادپایه‌ی اساسی هر رابطه‌ای از نظر شغلی و شخصی است. صداقت کلیدی است که موجب اعتماد می‌شود و رابطه را پایدار می‌کند. شفافیت، تمایل به اشتراک‌گذاری و اعتبار از اصلی‌ترین

مولفه‌هایی هستند که می‌توانند به شما در ایجاد اعتماد کمک کنند. اعتماد یک احساس صریح و صادقانه است که منجر به کارایی و بهره‌وری بهتر در سازمان می‌شود.

راه‌کاری مؤثر به‌منظور مستندسازی تجارب مدیران: مطالعه موردی عبارت است از ثبت یک مسئله مدیریتی که افراد اجرایی واقعاً با آن روبه‌رو شده‌اند همراه با شرایط محیطی و روندهای مؤثر بر آن و نیز ایده‌ها، پیش‌فرض‌ها و قضاوت‌هایی که این افراد تصمیمات خود را بر آن اساس اتخاذ نموده‌اند. مطالعه موردی حاکی از بیان و تشریح یک یا تعدادی از مسائل سازمانی در قالب قضیه‌ای عینی و ملموس می‌باشد. عناصر اساسی هر مطالعه موردی عبارت‌اند از: بیان و تشریح؛ مسائل سازمانی؛ قالب و قضیه عینی و ملموس که ارتباط آن به خوبی در نمودار شماره یک تشریح گردیده است.

نمودار - ۱: عناصر اصلی هر مطالعه موردی (منبع: جعفری مقدم، ۱۳۸۳: ۱۵)

پیشینه تحقیق

- حسینی، سیدمهدی، (۱۴۰۰). پژوهشی تحت عنوان "راهبردهای جمهوری اسلامی ایران در مقابله با ضد انقلاب مسلح در استان سیستان و بلوچستان از سال ۱۳۵۷ تا سال ۱۳۹۸". در پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس شهید سپهبد پاسدار حاج قاسم سلیمانی انجام شده است.

در این پژوهش مبتنی بر روش کیفی تحلیل مضمون و استفاده از بهره‌نظری و همچنین با بهره‌گیری از اسناد بالادستی و مصاحبه‌های هدایت شده از صاحب‌نظران و کارشناسان، اقدام به کشف راهبردهای جمهوری اسلامی ایران در مقابله با ضد انقلاب مسلح در استان سیستان و بلوچستان از سال ۱۳۵۷ تا سال ۱۳۹۸.

«راهبردهای فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی» و همچنین «راهبردهای سیاسی، حقوقی - قضائی» به مثابه راهبردهای نرم و «راهبردهای اطلاعاتی و امنیتی»، به مثابه راهبردهای نیمه سخت و «راهبردهای نظامی» به مثابه راهبردهای سخت؛ ذیل شناسه والد «راهبردهای کلی نظام جمهوری اسلامی ایران در مقابله با ضد انقلاب مسلح» قرار می‌گیرند.

براین مبنا؛ درصد سهم هریک از راهبردهای مذکور در مجموعه راهبردهای مسلحانه سخت و نیمه سخت عبارت است از: راهبرد نظامی ۳۲.۳۲ درصد؛ راهبرد امنیتی ۳۷.۳۸ درصد و راهبرد اطلاعاتی ۲۴.۲۴ درصد از حجم راهبردها را تشکیل داده است.

- احمدی، سید مرتضی، (۱۴۰۰). پژوهشی تحت عنوان "راهبردهای جمهوری اسلامی ایران در مقابله با ضد انقلاب مسلح در تهران در بازه زمانی بدو انقلاب اسلامی تا سال ۱۳۹۸." در پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس شهید سپهبد پاسدار حاج قاسم سلیمانی انجام شده است.

- کریم‌زاده، علی، (۱۴۰۰). پژوهشی تحت عنوان "راهبردهای جمهوری اسلامی ایران در مقابله با ضد انقلاب مسلح در منطقه جنوب غرب در بازه زمانی بدو انقلاب اسلامی تا پایان سال ۱۳۹۸." در پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس شهید سپهبد پاسدار حاج قاسم سلیمانی انجام شده است.

- رستگارپناه، حسن، (۱۴۰۰). پژوهشی تحت عنوان "راهبردهای جمهوری اسلامی ایران در مقابله با ضدانقلاب مسلح در استان‌های آذربایجان غربی و کردستان از سال ۱۳۵۷ تا سال ۱۳۹۸." در پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس شهید سپهبد پاسدار حاج قاسم سلیمانی انجام شده است.

- آقامحمدی، داود؛ شریفی، شهاب، (۱۴۰۲). پژوهشی تحت عنوان "درس‌آموخته‌های راهبردی فرماندهان نیروهای مسلح در مقابله با ضدانقلاب، توسعه و امنیت پایدار در منطقه شمال غرب و غرب کشور از پیروزی انقلاب اسلامی تا پایان سال ۱۳۹۹" در پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس شهید سپهبد پاسدار حاج قاسم سلیمانی انجام شده است.

(۱) نقاط اشتراک و افتراق: از جنبه‌های تاریخی بودن و بررسی فعالیت‌های گذشته و همچنین تحلیل محتوای کیفی داده‌ها این تحقیق با سایر تحقیق‌های صورت گرفته در حوزه دفاع و امنیت

دارای اشتراک است و سویی دیگر افتراق آن در اکثر تحقیقات صورت گرفته رویکرد راهبردی کمتر مورد توجه قرار گرفته است.

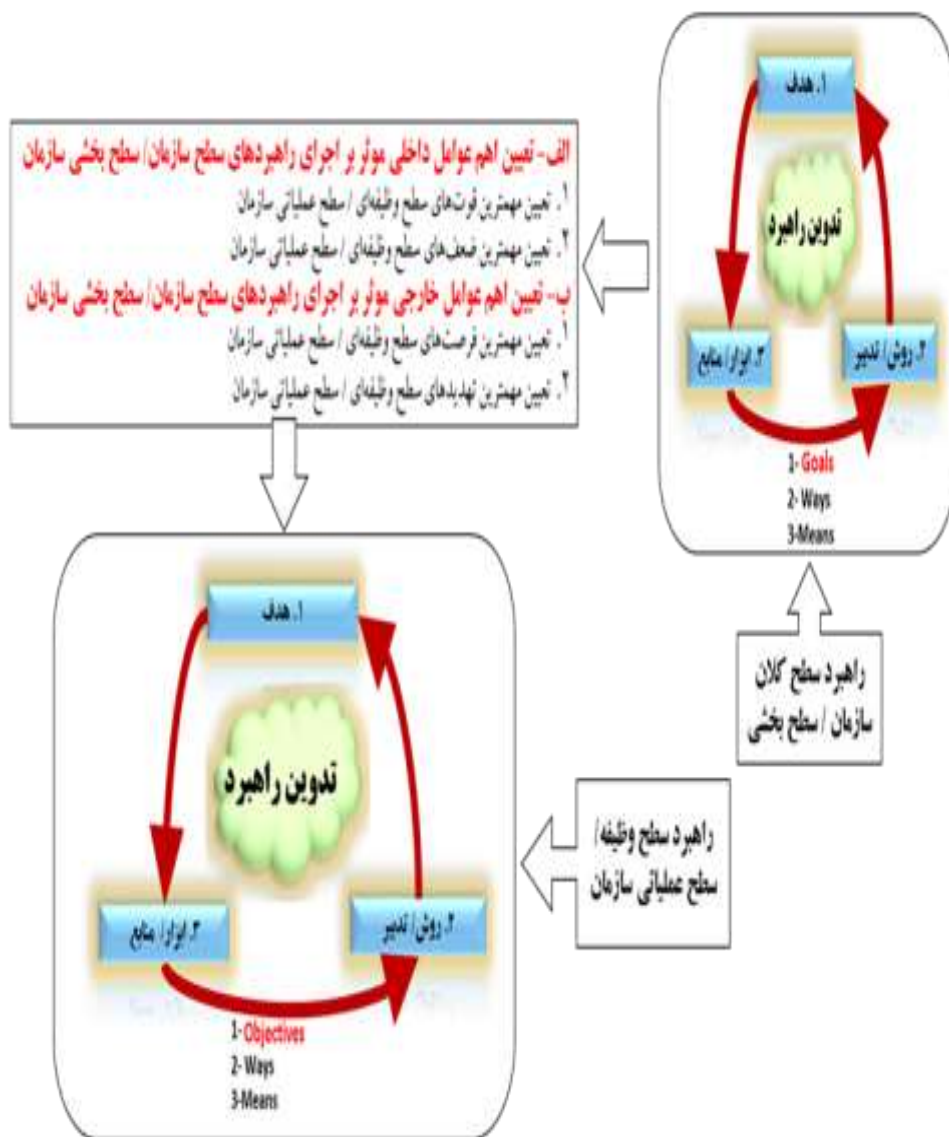
(۳) نکات مغفول واقع شده در تحقیقات قبلی: مطالعات پیشین به تدوین راهبردهای مقابله با عملیات امنیتی مسلحانه در سطح ملی با رویکرد نظامی نپرداخته‌اند.

(۴) نوآوری تحقیق: آنچه در این خصوص قابل ذکر است، که این تحقیق به تدوین راهبردهای اعتمادسازی مقابله عملیات امنیتی مسلحانه در سطح ملی و مبتنی بر تجارب فرماندهانی می‌پردازد که در طرح‌ریزی و اجرا، مسئولیت داشته‌اند؛ بنابراین تاکنون چنین پژوهشی با این ویژگی صورت نگرفته است، زیرا این تحقیق اطلاعات مدون قابل دسترسی را در اختیار مسئولین برای طرح‌ریزی مقابله با عملیات امنیتی مسلحانه در ج.ا.ایران قرار داده است و از منظر روشی نیز الگویی برای به هنگام کردن راهبردهای اراده شده در حوزه دفاع و امنیت در اختیار قرار می‌دهد.

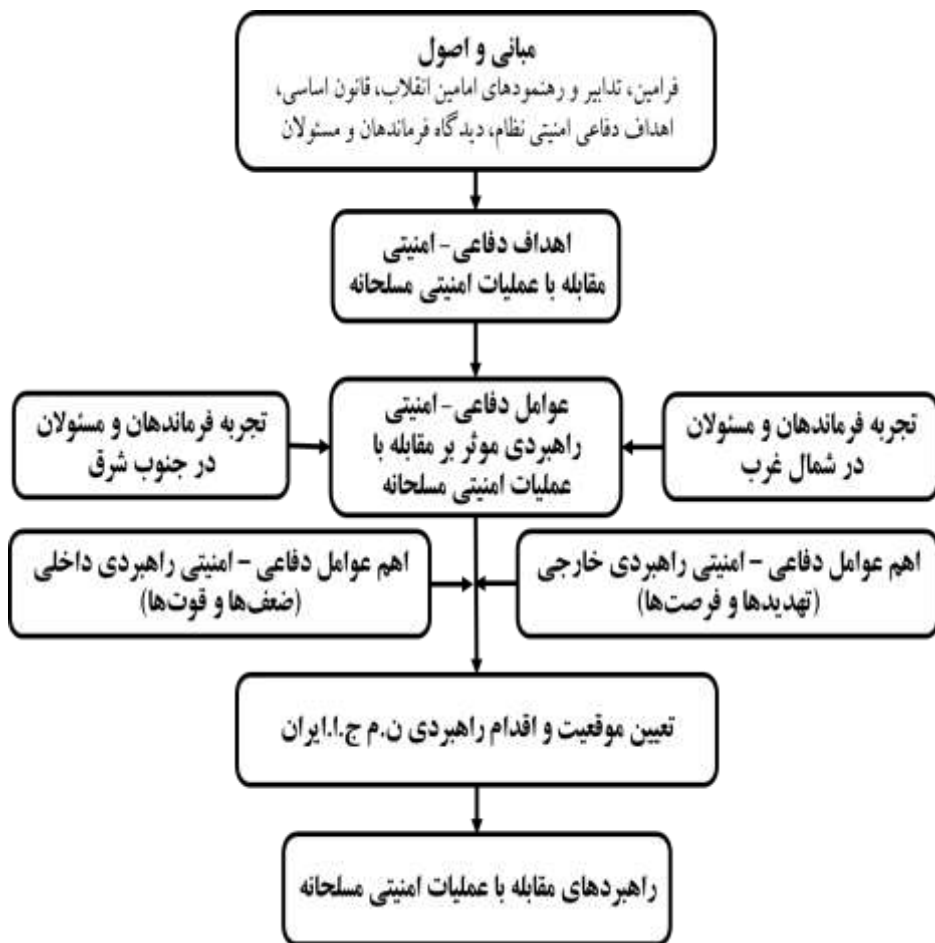
(۵) بهره‌برداری محتوایی و روشی: در مجموع پنج پروژه تحقیقاتی که با موضوع این تحقیق قرابت بیشتری داشتند، مورد بررسی موارد مرتبط با موضوع استفاده به عمل آمد و این امر در دانش‌افزایی موضوع نقش فراوانی داشته است. در ضمن برای تدوین چارچوب نظری از مطالب مطرح شده در پیشینه‌ها استفاده شده است. روش تحقیق و ابزارهای گردآوری داده‌ها به‌ویژه در منابع داخلی، متنوع است از مناسب‌ترین روش با توجه به نوع تحقیق استفاده شده است. البته به روش‌های تحقیق استفاده شده در مطالعات نیز توجه شده است ولی با توجه به اینکه، در این تحقیق می‌بایستی تدوین راهبرد انجام گیرد. این تحقیق با عواملی سرو کار دارد که در چهار دسته شامل قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدها قابل دسته‌بندی هستند. عوامل دفاعی - امنیتی با راهبردهای مقابله با عملیات امنیتی مسلحانه همبستگی کامل و مستقیمی دارند.

چارچوب نظری: راهبردهای مقابله با عملیات امنیتی مسلحانه به‌عنوان مفهوم مورد بررسی تحقیق، نخستین گام در زمینه چارچوب نظری است؛ بنابراین مبنای تحلیل و تفسیر محقق راجع به راهبردهای دفاعی - امنیتی سطح وظیفه‌ای جمهوری اسلامی ایران در مقابله با عملیات امنیتی مسلحانه، فرآیند تدوین راهبردهای دفاعی - امنیتی سطح وظیفه‌ای می‌باشد. که در

آیین‌نامه مرجع نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران آمده است و به شرح زیر برای انجام این پروژه بومی سازی شده است:

مدل مفهومی: در این راستا چارچوب مفهومی این تحقیق روابط بین مفاهیم را ارائه نموده است؛ یعنی راهبردهای دفاعی- امنیتی جمهوری اسلامی ایران در مقابله با عملیات امنیتی مسلحانه به عنوان مفهوم مورد بررسی تحقیق و الگوی مفهومی مرتبط با آن بر اساس چارچوب نظری این تحقیق به شرح زیر ارائه می گردد که مبنای فعالیت میدانی محقق است:

نمودار-۳: مدل مفهومی تحقیق

روش‌شناسی تحقیق

این تحقیق، بر اساس هدف توسعه‌ای و کاربردی است و از نظر روش، آمیخته است. جامعه آماری این تحقیق در سه دسته به شرح زیر تقسیم بندی شده است:

الف - در حوزه مصاحبه‌های موجود: تعداد ۱۵ مصاحبه انجام شده با خبرگانی که با عملیات امنیتی مسلحانه در حوزه‌های نیروی انسانی، اطلاعات، عملیات، آماد و پشتیبانی، ارتباطات، طرح‌ریزی ارتباط مستقیم داشته‌اند.

ب - در حوزه اعتبار سنجی عوامل داخلی و خارجی احصاء شده از مصاحبه‌های مذکور: برای اعتبارسنجی فرصت‌ها و تهدیدها، قوت‌ها و ضعف‌های ناشی از عوامل داخلی و خارجی و تکمیل ماتریس‌های ارزیابی امتیاز جمهوری اسلامی ایران با ۱۰ نفر از خبرگان آگاه به مسائل عملیات امنیتی مسلحانه.

پ - در حوزه اعتبار سنجی راهبردهای کشف شده: برای اعتبار سنجی راهبردهای کشف شده از ۱۰ نفر خبره علوم دفاعی - امنیتی بهره گرفته شده است. روش نمونه‌گیری هدفمند است. زیرا حجم جامعه در دسترس (فرماندهانی که با عملیات امنیتی مسلحانه به صورت مستقیم رابطه داشته‌اند) کمتر از ۱۰۰ نفر است، بنابراین حجم نمونه بر حجم جامعه منطبق و تمام شمول است.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها: مرحله اول: مصاحبه انجام شده با ۱۵ نفر از فرماندهانی که با شش حوزه "نیروی انسانی، اطلاعات، عملیات، آماد و پشتیبانی، ارتباطات و طرح‌ریزی" ارتباط داشتند و تحلیل محتوای کیفی این مصاحبه‌ها توسط محقق و ارائه به نفر خبره با هدف پاسخ به سوالات تحقیق و در نهایت شناسایی راهبردها و مرحله دوم: اعتبارسنجی تجزیه و تحلیل - های انجام شده و سپس راهبردهای تدوین شده توسط ۱۰ نفر از خبرگان علوم دفاعی امنیتی که سابقه عملی و تجربی در مقابله با عملیات امنیتی مسلحانه داشته‌اند میزان رابطه راهبردهای اعتمادسازی با عملیات امنیتی مسلحانه مورد تایید قرار گرفت.

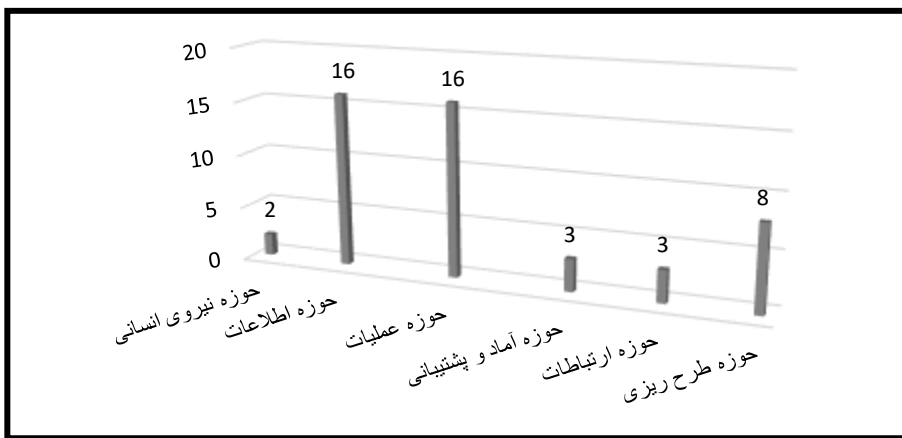
ابزاری که برای جمع‌آوری داده‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد در مرحله نخست باید از پایایی (اعتماد) برخوردار باشد و در مرحله دوم باید اعتبار (روایی) داشته باشد. پرسشنامه‌های محقق ساخته این پژوهش با محوریت مقابله با عملیات امنیتی مسلحانه طوری تهیه شده‌اند که تأیید گویه‌ها (متغیرها)، نشان می‌دهد که این قابلیت در هر کدام از آنها وجود دارد که راهبردهای مقابله با عملیات امنیتی مسلحانه بر اساس آنها تدوین شوند: تعیین پایایی پرسشنامه در این پژوهش ابتدا پرسشنامه‌ها اعتبارسنجی راهبردها بین پنج نفر خبره تقسیم شد و پس از

جمع‌آوری پاسخ‌ها از طریق آلفای کرونباخ ضریب پایایی محاسبه گردید. در این پژوهش شاخص آلفای کرونباخ «۰/۸۶» محاسبه شده است؛ بنابراین همبستگی درونی بین سؤالات و همگن بودن آن‌ها تایید گردید.

تجزیه و تحلیل یافته‌های تحقیق

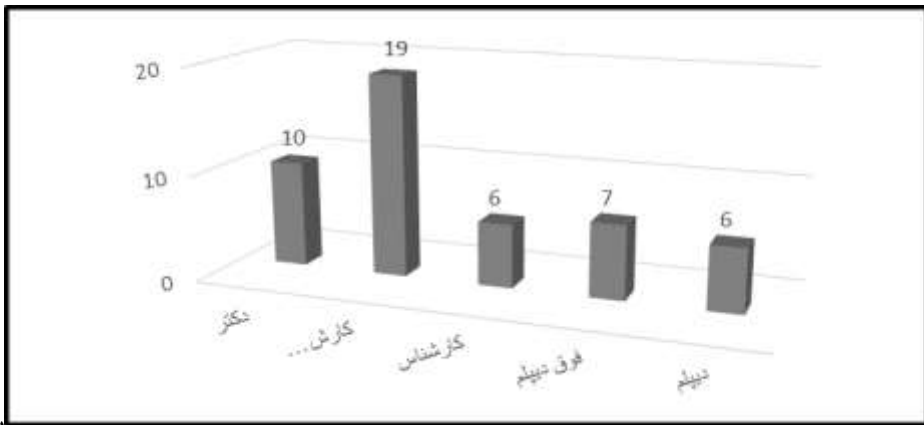
تجزیه و تحلیل داده‌های مرتبط با مشخصات جمعیت شناختی پاسخگویان

الف - توزیع حجم نمونه

نمودار - ۴: توزیع حجم نمونه بر اساس موضوع فعالیت آنها در مقابله با عملیات امنیتی مسلحانه همان‌طور که نمودار نشان می‌دهد، شش حوزه کلی در رابطه با عملیات امنیتی مسلحانه قابل تبیین است که خبرگان این حوزه‌ها جامعه این تحقیق را تشکیل می‌دهند: حوزه طرح‌ریزی (۸ نفر)، ارتباطات (۳ نفر)، آماد و پیش (۳ نفر)، عملیات (۱۶ نفر)، اطلاعات (۱۶ نفر) و نیروی انسانی (۲ نفر).

ب - توزیع حجم نمونه بر اساس مدرک تحصیلی

نمودار ۵- توزیع حجم نمونه بر اساس مدرک تحصیلی

تجزیه و تحلیل داده‌های مرتبط با اهداف راهبردی مؤثر بر مقابله با عملیات امنیتی مسلحانه: از منظر خبرگان، اهداف بایستی بر دو پایه استقلال و آزادی استوار باشند و از حیث علمی، هدف‌گذاری عبارت است از تجزیه مأموریت به اهداف. همانطور که گفته شد، راهبردهای مقابله با عملیات امنیتی مسلحانه، یک طرح ممانعتی ملی سطح وظیفه‌ای، در چارچوبی مشخص و در ذیل راهبردهای دفاعی - امنیتی ج.ا.ایران در بخش ابزار نظامی قدرت ملی است که برای منحرف کردن، ایجاد اختلال یا نابودی توانمندی‌های دشمن، پیش از آنکه بتواند به شکلی مؤثر آنها را علیه نیروهای خودی به کار گیرد و یا اهداف خود را محقق نماید؛ بنابراین، اهداف راهبردی تدوین شده باید از این کارکرد برخوردار باشند که تحقق آنها منجر به تأمین این مأموریت مذکور شود. تجزیه و تحلیل داده‌های مرتبط با سؤال اصلی تحقیق: راهبردهای اعتمادسازی برای مقابله با عملیات امنیتی مسلحانه با بهره‌گیری از تجارب فرماندهان کدام‌اند؟

عوامل خارجی: فرصت‌ها و تهدیدهای دفاعی - امنیتی جمهوری اسلامی ایران در مقابله با عملیات امنیتی مسلحانه به شرح جدول زیر احصا گردید:

فرصت‌ها در مقابله با عملیات امنیتی مسلحانه
نفی سلطه ارزش خود را حفظ خواهد کرد
عدالت‌خواهی ارزش خود را حفظ خواهد کرد
میزان شناخت مردم و عشایر و نحوه تعامل با آنان بیشتر خواهد شد
ظلم‌ستیزی ارزش خود را حفظ خواهد کرد
آمادگی دائمی نیروهای مسلح تثبیت خواهد شد
میزان آلودگی منطقه عملیاتی در مناطق امنیتی کاهش خواهد یافت
مذهب و فرهنگ مردم منطقه حفظ خواهد شد
شناخت دقیق از نقاط استقرار دشمن بهتر خواهد شد
نیروهای مسلح غافلگیر مواجه نخواهند شد
پایبندی مردم منطقه به نظام سیاسی - حکومتی ج.ا.ایران بیشتر خواهد شد

تهدیدها در مقابله با عملیات امنیتی مسلحانه
عدم تعادل‌های منطقه‌ای روندی افزایشی خواهند داشت
عناصر سیاسی و زیربنایی ضدانقلاب افزایش خواهند یافت
فقر زدایی در حد مورد انتظار پیشرفت نخواهد کرد
میزان توان در دستیابی به اطلاعات از وضعیت دشمن ضعیف‌تر خواهد شد
اعتماد مردم به مسئولین نظام رو به افول خواهد رفت
مشارکت مردم در انتخابات ضعیف‌تر خواهد شد
وضعیت و استعداد و تاکتیک‌های دشمن متحول خواهد شد
نزدیک بودن دشمن به مرزهای خودی از بین خواهد رفت
دور بودن استقرار دشمن از مراکز جمعیتی رخ خواهد داد
حفظ و ارتقای سرمایه‌های اجتماعی سخت‌تر خواهد شد
توان رزمی یگان‌های خودی نسبت به دشمن ضعیف‌تر خواهد شد

عوامل داخلی: قوت‌ها و ضعف‌های دفاعی - امنیتی در مقابله با عملیات امنیتی مسلحانه

کدام‌اند؟

قوت‌ها در مقابله با عملیات امنیتی مسلحانه
تأمین محورهای مواصلاتی بین شهری و بین روستایی به خوبی انجام می‌شود
احداث پایگاه‌های نظامی - انتظامی به خوبی انجام می‌شود
تجهیزات یگان‌ها متناسب با ویژگی‌های جو، زمین و دشمن است
پیش‌بینی، تدارک مهمات و سلاح مورد نیاز و امور تغذیه به خوبی می‌شود
نیروهای دشمن مستقر در روی هدف، از قبل شناسایی می‌شوند
قبل از شروع عملیات و در حین اجرای آن هماهنگی‌های لازم انجام می‌شود
مردم وفادار به نیروهای مسلح و همراه آنها هستند
ساختارهای اجتماعی و فرهنگی متناسب با هر منطقه طراحی شده است
فرماندهان و مسئولان مناطق امنیتی کشور بومی هستند
فرماندهان و مسئولان مناطق امنیتی کشور از شجاعت لازم برخوردارند
به حفظ یکپارچگی کشور و جلوگیری از تجزیه آن اعتقاد راسخ وجود دارد
مشارکت مردم در ایجاد امنیت و حفظ آن از وضعیت مناسبی برخوردار است
ارتفاعات صعب‌العبور مورد علاقه دشمن و مسیرهای تردد آنها شناسایی شده

ضعف‌ها در مقابله با عملیات امنیتی مسلحانه
پایش و واپایش جابجایی جمعیت در مناطق امنیتی ضعیف است
ابزارهای انجام عملیات روانی در بخش نظامی ضعیف است
کارآمدی نظام سیاسی - حکومتی ضعیف است
اقتدار نظام سیاسی - حکومتی پایین است
ابتکار عمل نیروهای مسلح ضعیف است
آینده‌نگری از وضعیت مناسبی برخوردار نیست
توان آماده‌سازی و آماده نگه داشتن یگان‌های خودی مناسب نیست
روحیه فرماندهان و پرسنل و انضباط آنها مناسب نیست

براساس امتیاز حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌های مرتبط با عوامل خارجی و عوامل داخلی موقعیت ج.ا.ایران در واکنش به این عوامل، در حال و آینده مورد انتظار مبتنی بر تجارب فرماندهان و به شرح نمودار زیر تعیین و به تصویر کشیده شده است:

همانطور که نمودار بالا نشان می‌دهد، بر اساس ارزیابی‌های کمی و کیفی عوامل خارجی و داخلی، در رابطه با مقابله با عملیات امنیتی مسلحانه، هم‌اکنون در موقعیت تهاجمی خفیف قرار دارد (۱/۵ و ۲۰۶)، بنابراین، می‌بایستی راهبردهای را اتخاذ نماید که این کشور را از موقعیت تهاجمی خفیف به یک موقعیت برتر نسبت به گذشته قرار دهد و با توجه به اینکه از جنبه خارجی (محیطی) امتیاز وضع موجود، جمهوری اسلامی ایران را تقریباً در مرکز نمودار قرار داده است، باید بپذیریم از جنبه مقابله با عملیات امنیتی مسلحانه تاکنون به نحوه خوبی عمل کرده است و می‌تواند به ناحیه تهاجمی، تغییر موقعیت دهد، بنابراین با توجه امتیازهای مورد انتظار (۳/۱۵ و ۳/۵۳)، خبرگان ارجحیت را به تدوین راهبردهای تهاجمی برای مقابله با عملیات امنیتی مسلحانه پیشنهاد نموده‌اند.

نتیجه‌گیری

تعداد پنج راهبرد اعتماد سازی برای مقابله با عملیات امنیتی مسلحانه به شرح ذیل حاصل گردید:

- حفظ و توسعه امنیت و ثبات سیاسی، روانی و اجتماعی، تقویت و تحکیم وحدت و همبستگی ملی از طریق شناخت مشکلات آحاد مردم و انجام عملیات مردم یاری با استفاده از ظرفیت‌های دولت و نیروهای مسلح؛
- تبدیل تقابل و درگیری مسلحانه گروه‌های تروریستی و ضد انقلاب به تعامل با نظام و غیرمسلح سازی آنها از طریق گفتگو و دیپلماسی اطلاعاتی و امنیتی با بهره‌گیری از ظرفیت‌های داخلی و خارجی؛
- جذب حداکثری مردم به خصوص در مناطق امنیتی از طریق همکاری آنها و سران طوایف و ذی‌نفوذها با بهره‌گیری هوشمندانه از ظرفیت‌های مردمی در شناسایی، انتخاب افراد مستعد بومی، کادرسازی و دخالت دادن آنها در برقراری امنیت پایدار با توسعه فعالیت‌های فرهنگی مختلف و امکانات زیستی؛
- رفتار عادلانه با همه اقوام و مذاهب ایرانی، عدم رساندن آسیب به مردم، توسعه مراکز آموزشی و بالابردن سطح فرهنگ و دانائی مردم، ایجاد و توسعه مراکز تولیدی و صنعتی؛
- جداسازی صف مردم از تروریست‌ها و ضدانقلاب و یارگیری آنها از میان مردم بومی از طریق دستگیری عناصر نفوذی آنها با انجام عملیات اطلاعاتی و اصلاح باورهای فرهنگی و سیاسی عناصر گروه‌های تروریستی و ضدانقلاب نسبت به جمهوری اسلامی ایران از طریق برخورد فرهنگی با آنها تا برخورد مسلحانه با استفاده از ظرفیت‌های فرهنگی و سیاسی داخلی و خارجی

پیشنهاد

معاونت طرح و برنامه و عملیات ستاد کل نیروهای مسلح نسبت به پیاده‌سازی راهبردهای کشف شده اقدام نمایند.

منابع

- آقامحمدی، داود و شریفی، شهاب، (۱۴۰۲). "درس آموخته‌های راهبردی فرماندهان نیروهای مسلح در مقابله با ضدانقلاب، توسعه و امنیت پایدار در منطقه شمال غرب و غرب کشور از پیروزی انقلاب اسلامی تا پایان سال ۱۳۹۹" در پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس شهید سپهبد پاسدار حاج قاسم سلیمانی
- افتخاری، اصغر و نهازی، غلامحسین، (۱۳۹۰). امنیت عمومی در اندیشه و بیانات مقام معظم رهبری، (مدظله‌العالی)، فصلنامه پژوهش‌های دانش انتظامی.
- احمدی، سید مرتضی، (۱۴۰۰). "راهبردهای جمهوری اسلامی ایران در مقابله با ضد انقلاب مسلح در تهران در بازه زمانی بدو انقلاب اسلامی تا سال ۱۳۹۸." در پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس شهید سپهبد پاسدار حاج قاسم سلیمانی
- جعفری مقدم، سعید، (۱۳۸۳). خلاصه کتاب مستندسازی تجربیات مدیران. موسسه تحقیقات و آموزش مدیریت. تهران.
- حسینی، سیدمهدی، (۱۴۰۰). "راهبردهای جمهوری اسلامی ایران در مقابله با ضد انقلاب مسلح در استان سیستان و بلوچستان از سال ۱۳۵۷ تا سال ۱۳۹۸." در پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس شهید سپهبد پاسدار حاج قاسم سلیمانی - رستگاریناه، حسن، (۱۴۰۰)، پژوهشی تحت عنوان "راهبردهای جمهوری اسلامی ایران در مقابله با ضدانقلاب مسلح در استان‌های آذربایجان غربی و کردستان از سال ۱۳۵۷ تا سال ۱۳۹۸"، در پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس شهید سپهبد پاسدار حاج قاسم سلیمانی.
- کریم‌زاده، علی، (۱۴۰۰). "راهبردهای جمهوری اسلامی ایران در مقابله با ضد انقلاب مسلح در منطقه جنوب غرب در بازه زمانی بدو انقلاب اسلامی تا پایان سال ۱۳۹۸." در پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس شهید سپهبد پاسدار حاج قاسم سلیمانی
- مصاحبه‌ها:
- استکی، جواد (۱۴۰۲/۳/۲۴)، افروز، رضا (۱۴۰۲/۳/۱۵) تمیزی، علیرضا (۱۴۰۲/۴/۵).، خرم‌نیا، مسعود (۱۴۰۲/۴/۱۶)، خلیل‌زاده، اسماعیل (۱۴۰۲/۵/۱۶)، رامتین، شهرام (۱۴۰۲/۳/۱۷)، شاه حسینی، عبدالحسین (۱۴۰۲/۵/۵)، شایق، کریم، (۱۴۰۲/۵/۱۵)، شکوهی، حسین، (۱۴۰۲/۲/۲۱)، - عباسیان، شیرزاد (۱۴۰۲/۵/۱۶)، کیا، ابوالقاسم، (۱۴۰۲/۲/۲۰)، گراوند، احمد، (۱۴۰۲/۲/۱۸)،

